

Er ref/dnr: UD2021/15100

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 30 december 2021

Yttrande över Ds 2021:32 Förstärkt kontroll av produkter med dubbla användningsområden

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen (Svenska Freds) tackar för möjligheten att ge sina synpunkter på utredningen ”Förstärkt kontroll av produkter med dubbla användningsområden”, Ds 2021:32.

Sammanfattning

Svenska Freds välkomnar den omarbetade EU-förordningen om produkter med dubbla användningsområden. Samtidigt hade Svenska Freds gärna sett en mer ambitiös reglering, som hade skapat ett starkare skydd för de mänskliga rättigheterna och för vår gemensamma säkerhet.

Sverige bör vidta åtgärder för att säkerställa ett effektivt genomförande av den omarbetade förordningen. Viktigt är att säkerställa insyn och att en tydlig definition av vad som utgör *cyberövervakningsprodukter* arbetas fram, samt att fastställa hur det centrala begreppet *allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter* ska definieras. Sveriges regering bör samtidigt arbeta mot ytterligare internationella reformer.

Svenska Freds ifrågasätter det urval som gjorts, samt beskrivningarna av, de viktigaste internationella överenskommelserna som rör massförstörelsevapen i avsnitt 3.2.

Rekommendationer

1. Insyn i exporten måste säkerställas

Svenska Freds anser att detaljerade rapporter - som beskriver de ansökningar om exportlicenser som inkommit för alla produkter med dubbla användningsområden - bör göras tillgängliga för allmänheten regelbundet, till exempel kvartalsvis i linje med den redovisning som görs av utförseltillstånd för krigsmateriel.

Dessa rapporter bör innehålla:

- (1) antalet licensansökningar per artikel,
- (2) exportörens namn,
- (3) beskrivning av slutanvändning,
- (4) redovisning av statliga myndigheter som är involverade,
- (5) värdet på licensen, samt,
- (6) om licensen beviljades eller avslogs och anledningen till beslutet.

2. Definition av cyberövervakningsprodukter

Svenska Freds anser att ännu tydligare referensramar och definitioner krävs för att förtydliga vad som anses utgöra *cyberövervakningsprodukter*.

Svenska Freds anser att tolkningen av begreppet ”cyberövervakning” bland annat ska inkludera följande:

- Mobil telekommunikationavlyssning eller störningsutrustning
- Intrångsprogram (”intrusion software”).
- Produkter eller utrustning för övervakning av IP-nätverkskommunikation.
- Programvara speciellt utformad eller modifierad för att passa övervakning eller analys som görs av brottsbekämpande myndigheter.
- Utrustning för akustisk laserdetektion (”laser acoustic detection equipment”).
- Forensiska verktyg som extraherar rådata från en dator- eller kommunikationsenhet, och kringgår autentiserings- eller auktoriseringskontroller för enheten.
- Elektroniska system eller utrustning, designad och utformad för antingen övervakning och kontroll av det elektromagnetiska spektrumet för militära underrättelse- eller säkerhetsändamål; eller obemannade flygfordon som kan utföra övervakning.

3. Definiera allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter

Den nya förordningen innehåller inga kriterier för att avgöra vad som räknas som ”allvarliga

kränkningar av mänskliga rättigheter”. Svenska Freds anser att en utförlig och detaljerad referensram bör upprättas för att begränsa tolkningsfriheten i vad som ska anses utgöra allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter.

Svenska Freds vill understryka vikten av att företag bör åläggas att genomföra en riskanalys/due diligence för mänskliga rättigheter i enlighet med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (UNGP).

Specifika synpunkter

3.2

Internationella överenskommelser och beslut om icke-spridning av massförstörelsevapen.

De viktigaste internationella överenskommelserna på området är enligt skrivelsen icke-spridningsavtalet, förbudet mot biologiska vapen samt förbudet mot kemiska vapen.

Svenska Freds ifrågasätter varför inte även provstoppsavtalet och FN:s konvention om kärnvapenförbud nämns i detta sammanhang. Svenska Freds ifrågasätter även beskrivningen av *konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring* samt *konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring*. Enligt skrivelsen är det huvudsakliga syftet med dessa avtal att förhindra spridningen av massförstörelsevapen men det handlar i själva verket om nedrustningsavtal med huvudsakligt syfte att helt eliminera användningen av dessa vapentyper.

Detta remissvar är skrivet av Linda Åkerström, ansvarig för nedrustningsfrågor.
Kontakt: linda.akerstrom@svenskafreds.se, 070-673 48 51.

Agnes Hellström, ordförande
Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen